

УДК 631.53.01:633.11+633.14:631.8

ФУНДИРАТ К. С., ЗАЄЦЬ С. О., ЮЗЮК С. М.

Інститут зрошуваного землеробства НААН України, м. Херсон, сел. Наддніпрянське
e-mail: kfundirat@gmail.com, тел. +38(0552)361196

ПЛОЦА ЛИСТКОВОЇ ПОВЕРХНІ ТА НАСІННЄВА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО

Установлено багатьма вченими, що між продуктивністю посівів і їхньою площею листків та показниками фотосинтетичного потенціалу спостерігається тісний кореляційний зв'язок. Тому важливим є створення таких оптимальних умов для росту і розвитку рослин, за яких листовий апарат міг би функціонувати з найвищою продуктивністю для забезпечення максимального рівня урожайності.

Дослідження проводились в 2013–2016 роках в Інституті зрошуваного землеробства НААН на Інгулецькому зрошуваному масиві згідно існуючих методик польових і лабораторних досліджень та загальноприйнятої технології вирощування тритикале озимого в Південному Степу України. Ґрунт дослідного поля темно-каштановий середньосуглинковий слабкосолонцюватий з умістом гумусу 2,3%.

Визначали площу листової поверхні, за якої формується найбільша насіннева продуктивність нового сорту тритикале озимого 'Богодарське' при внесенні до сівби мінеральних добрив з розрахунку $N_{60}P_{60}$ та ранньовесняного підживлення N_{30} або N_{60} (аміачної селітри або КАС).

Площа листової поверхні тритикале озимого сорту 'Богодарське' поступово наростала і максимальних розмірів у середньому за роки досліджень досягала в період колосіння – 53,83–71,54 тис. м²/га, а через відмирання частини нижніх листків, вона зменшувалася в фазу молочної стиглості і становила 27,20–39,30 тис. м²/га.

Дослідженнями встановлено, що удобрення впливало на інтенсивність формування листової поверхні посівів. Так, різниця на варіантах з підживленнями і без них була відмічена вже з фази куцання і до молочної стиглості. Також встановлено, що площа листової поверхні більшою мірою визначається нормами удобрення, ніж видами добрив.

На контрольному варіанті в фазу колосіння вона складала 58,83 тис. м²/га, а за ранньовесняного внесення N_{30} (аміачною селітрою або КАС) достовірно зростала на 25,8–26,6% і становила 67,73–68,09 тис. м²/га.

На варіанті з ранньовесняним підживленням N_{60} (аміачною селітрою або КАС) вона досягала максимального свого розміру і становила 71,49–71,54 тис. м²/га, що більше за контроль на 32,9%.

Площа листя в основні фази росту та розвитку тритикале озимого при збільшенні норми добрив за рахунок проведення ранньовесняного підживлення була більшою на 12,5–44,5%, ніж при застосуванні добрив тільки під основний обробіток. Найбільшою вона була на посівах тритикале озимого, де на фоні $N_{60}P_{60}$ проводилось ранньовесняне підживлення N_{60} (аміачною селітрою або КАС), що складало загальну норму удобрення $N_{120}P_{60}$. На цьому варіанті площа листя достовірно більша за контроль ($N_{60}P_{60}$) на 32,9% (17,7 тис. м²/га) та норму удобрення $N_{90}P_{60}$ на 6,3–7,1% (3,4–3,8 тис. м²/га).

Установлено, що на цьому варіанті також сформовано найвищу врожайність. Так, при застосуванні підживлення КАС N_{60} тритикале озиме сформувало 5,24 т/га, а при використанні аміачної селітри – 5,19 т/га, що достовірно нижче на 0,15 т/га за врожайність насіння отриманого за норми внесення N_{30} та на 1,33–1,38 т/га за контроль.

Дослідженнями встановлено, що азотне підживлення аміачною селітрою чи карбамідно-аміачною сумішшю (КАС) із розрахунку N_{60} є ефективним заходом підвищення насінневої продуктивності нового сорту тритикале озимого 'Богодарське'.

Ключові слова: тритикале озиме, сорт 'Богодарське', площа листової поверхні, удобрення, урожайність насіння.